NCERT Archive

SOLUTIONS BOOK

CLASS 6

Sanskrit · Deepakam

CHAPTER 4

अहं च त्वं च

Complete Exercise Solutions · सम्पूर्ण अभ्यास-समाधान

वयम् अभ्यासं कुर्मः

परियोजनाकार्यम्

Contents

Class 6 Sanskrit · Deepakam · Chapter 4 — अहं च त्वं च

EX
वयम् अभ्यासं कुर्मः 3
5 questions · Q1 Q2 Q3 Q4 Q5

PR
परियोजनाकार्यम् 13
1 question · Q1

Every question is followed by its answer. Question numbers above are clickable and the PDF bookmarks panel lets you jump to any exercise set or question.

The word-meaning tables of the lesson (pp. 52–53) already give Hindi and English meanings; their column “मातृभाषया अर्थं लिखन्तु” is for each student’s own mother tongue.

हिन्दी: प्रत्येक प्रश्न के बाद उसका उत्तर दिया गया है । ऊपर प्रश्न-संख्याओं पर क्लिक करके सीधे वहाँ जाया जा सकता है । पाठ की शब्दार्थ-तालिकाओं (पृ. 52–53) में हिन्दी और अंग्रेज़ी अर्थ पहले से दिए हैं; “मातृभाषया अर्थं लिखन्तु” स्तम्भ प्रत्येक विद्यार्थी की अपनी मातृभाषा के लिए है ।

NCERT Archive

CLASS 6 SANSKRIT · DEEPAKAM · CHAPTER 4

EX

वयम् अभ्यासं कुर्मः

Solutions · 5 questions · समाधान · ५ प्रश्न

QUESTION 1 प्रश्न 1

१. उच्चैः पठन्तु अवगच्छन्तु च—

त्वमेव माता च पिता त्वमेव, त्वमेव बन्धुश्च सखा त्वमेव ।
त्वमेव विद्या द्रविणं त्वमेव, त्वमेव सर्वं मम देवदेव ॥

त्वम् एव माता, त्वम् एव पिता, त्वम् एव बन्धुः, त्वम् एव सखा, त्वम् एव विद्या, त्वम् एव द्रविणम्, देवदेव ! त्वम् एव मम सर्वम् ।

ANSWER उत्तर

(१) त्वमेव माता च पिता त्वमेव, त्वमेव बन्धुश्च सखा त्वमेव ।
त्वमेव विद्या द्रविणं त्वमेव, त्वमेव सर्वं मम देवदेव ॥

Read the verse aloud, slowly and clearly, then understand its meaning · श्लोक को ऊँचे स्वर में पढ़ें और उसका अर्थ समझें

p. 53 — "उच्चैः पठन्तु अवगच्छन्तु च"

(२) तुम ही माता हो और तुम ही पिता हो; तुम ही बन्धु हो और तुम ही सखा हो; तुम ही विद्या हो, तुम ही धन हो; हे देवों के देव ! तुम ही मेरा सब कुछ हो ।

You alone are mother and father; you alone are relative and friend; you alone are knowledge and wealth; O God of gods, you alone are my everything.

p. 53 — meaning of the whole verse · पूरे श्लोक का अर्थ

(३) शब्दार्थाः · Word meanings

- माता = mother · माँ
- पिता = father · पिता
- बन्धुः = relative, kinsman · बन्धु, रिश्तेदार
- सखा = friend · मित्र
- विद्या = knowledge · ज्ञान
- द्रविणम् = wealth · धन
- सर्वम् = everything · सब कुछ
- मम = my, mine · मेरा / मेरी
- एव = alone, only · ही
- देवदेव = O God of gods · हे देवों के देव

p. 52–53 — word tables of the lesson (मम, द्रविणम्)

NCERT Archive

QUESTION 2 प्रश्न 2

२. उदाहरणानुगुणम् अधोलिखितेषु वाक्येषु पट्टिकातः उचितैः पदैः रिक्तस्थानानि पूरयन्तु —

त्वं | युवां | यूयं | अहम् | आवां | वयं

यथा – त्वं छात्रः असि ।

(क) ..... शिक्षकौ स्वः ।

(ख) मञ्चे ..... नर्तक्यः स्थ ।

(ग) अत्र ..... अस्मि ।

(घ) सभायां ..... गायिके स्थः ।

(ङ) विद्यालये ..... स्मः ।

(च) वैद्यालये ..... चिकित्सिका असि ।

ANSWER उत्तर

(क) आवां शिक्षकौ स्वः ।

We two are teachers.

हिन्दी : हम दोनों शिक्षक हैं ।

Why: शिक्षकौ is dual and the verb is स्वः → आवां (उत्तमपुरुषः, द्विवचनम्).

p. 53 · p. 59 (verb table)

(ख) मञ्चे यूयं नर्तक्यः स्थ ।

On the stage, you (all) are female dancers.

हिन्दी : मंच पर तुम सब नर्तकियाँ हो ।

Why: नर्तक्यः is plural and the verb is स्थ → यूयं (मध्यमपुरुषः, बहुवचनम्).

p. 53 · p. 59 (verb table)

(ग) अत्र अहम् अस्मि ।

Here I am.

हिन्दी : मैं यहाँ हूँ ।

Why: अस्मि goes only with अहम् (उत्तमपुरुषः, एकवचनम्). म् stays as म् because the next word begins with a vowel.

p. 52 (म् / अनुस्वार rule) · p. 59

(घ) सभायां युवां गायिके स्थः ।

In the assembly, you two are female singers.

हिन्दी : सभा में तुम दोनों गायिकाएँ हो ।

Why: गायिके is dual and the verb is स्थः → युवां (मध्यमपुरुषः, द्विवचनम्).

p. 51 ("युवां गायिके स्थः") · p. 59

NCERT Archive

(ङ) विद्यालये **वयं** स्मः ।

We (all) are in the school.

हिन्दी : हम सब विद्यालय में हैं ।

Why: the verb स्मः goes with वयं (उत्तमपुरुषः, बहुवचनम्).

p. 51 ("वयं चिकित्सिकाः स्मः") · p. 59

(च) वैद्यालये **त्वं** चिकित्सिका असि ।

In the clinic / hospital, you are a female doctor.

हिन्दी : चिकित्सालय में तुम चिकित्सिका (महिला वैद्य) हो ।

Why: the verb असि goes with त्वं (मध्यमपुरुषः, एकवचनम्). The word "वैद्यालये" is kept exactly as printed in the book.

p. 53 · p. 59 · word table p. 52 (चिकित्सिका = Female Doctor)

(क) आवां · (ख) यूयं · (ग) अहम् · (घ) युवां · (ङ) वयं · (च) त्वं

QUESTION 3 प्रश्न 3

३. चित्रं दृष्ट्वा उदाहरणस्य अनुगुणं वाक्यानि लिखन्तु —

यथा – अहं शिक्षकः अस्मि । आवां शिक्षकौ स्वः । वयं शिक्षकाः स्मः ।

(क) अहं तन्त्रज्ञः अस्मि । .... स्वः । .... स्मः ।

(ख) अहं नर्तकः अस्मि । .... स्वः । .... स्मः ।

(ग) अहं चालकः अस्मि । .... स्वः । .... स्मः ।

यथा – अहम् आरक्षिका अस्मि । आवाम् आरक्षिके स्वः । वयम् आरक्षिकाः स्मः ।

(घ) अहं छात्रा अस्मि । .... स्वः । .... स्मः ।

(ङ) अहं गायिका अस्मि । .... स्वः । .... स्मः ।

(च) अहम् अनुवैद्या अस्मि । .... स्वः । .... स्मः ।

यथा – त्वं चिकित्सकः असि । युवां चिकित्सकौ स्थः । यूयं चिकित्सकाः स्थ ।

(छ) त्वं लेखकः असि । .... स्थः । .... स्थ ।

(ज) त्वं सैनिकः असि । .... स्थः । .... स्थ ।

(झ) त्वं क्रीडकः असि । .... स्थः । .... स्थ ।

यथा – त्वं क्रीडिका असि । युवां क्रीडिके स्थः । यूयं क्रीडिकाः स्थ ।

(ञ) त्वम् अधिवक्त्री असि । .... स्थः । .... स्थ ।

(ट) त्वं छात्रा असि । .... स्थः । .... स्थ ।

(ठ) त्वं धाविका असि । .... स्थः । .... स्थ ।

NCERT Archive

ANSWER उत्तर

यथा

अहं शिक्षकः अस्मि ।
आवां शिक्षकौ स्वः ।
वयं शिक्षकाः स्मः ।

I am a teacher. · We two are teachers. · We (all) are teachers.
हिन्दी : मैं शिक्षक हूँ । हम दोनों शिक्षक हैं । हम सब शिक्षक हैं ।
p. 54 — given in the book as the example · पुस्तक में उदाहरण के रूप में दिया है

(क)

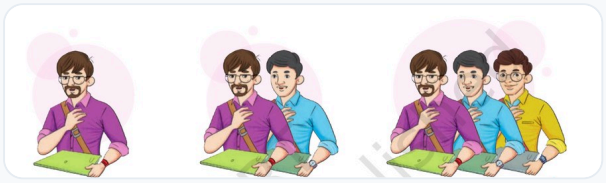

अहं तन्त्रज्ञः अस्मि ।
आवां तन्त्रज्ञौ स्वः ।
वयं तन्त्रज्ञाः स्मः ।

We two are computer engineers. · We (all) are computer engineers.
हिन्दी : हम दोनों तन्त्रज्ञ हैं । हम सब तन्त्रज्ञ हैं ।
p. 54 — picture from the book

(ख)

अहं नर्तकः अस्मि ।
आवां नर्तकौ स्वः ।
वयं नर्तकाः स्मः ।

We two are (male) dancers. · We (all) are (male) dancers.
हिन्दी : हम दोनों नर्तक हैं । हम सब नर्तक हैं ।
p. 54 — picture from the book

(ग)

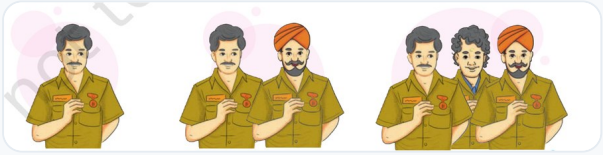

अहं चालकः अस्मि ।
आवां चालकौ स्वः ।
वयं चालकाः स्मः ।

We two are drivers. · We (all) are drivers.
हिन्दी : हम दोनों चालक हैं । हम सब चालक हैं ।
p. 54 — picture from the book

यथा

अहम् आरक्षिका अस्मि ।
आवाम् आरक्षिके स्वः ।
वयम् आरक्षिकाः स्मः ।

I am a policewoman. · We two are policewomen. · We (all) are policewomen.
हिन्दी : मैं आरक्षिका (महिला पुलिस) हूँ । हम दोनों आरक्षिका हैं । हम सब आरक्षिकाएँ हैं ।
p. 55 — given in the book as the example · पुस्तक में उदाहरण के रूप में दिया है

NCERT Archive

(घ)

अहं छात्रा अस्मि ।
आवां छात्रे स्वः ।
वयं छात्राः स्मः ।

We two are girl students. · We (all) are girl students.
हिन्दी : हम दोनों छात्राएँ हैं । हम सब छात्राएँ हैं ।
Note: छात्रा (feminine, ends in -आ): dual → छात्रे, plural → छात्राः.
p. 55 — picture from the book

(ङ)

अहं गायिका अस्मि ।
आवां गायिके स्वः ।
वयं गायिकाः स्मः ।

We two are female singers. · We (all) are female singers.
हिन्दी : हम दोनों गायिकाएँ हैं । हम सब गायिकाएँ हैं ।
Note: same pattern as p. 50 ("आवां गायिके", "वयं गायिकाः").
p. 55 — picture from the book

(च)

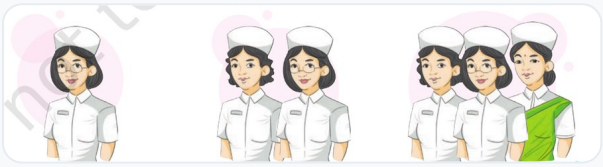

अहम् अनुवैद्या अस्मि ।
आवाम् अनुवैद्ये स्वः ।
वयम् अनुवैद्याः स्मः ।

We two are nurses. · We (all) are nurses.
हिन्दी : हम दोनों अनुवैद्या (नर्स) हैं । हम सब अनुवैद्याएँ (नर्सें) हैं ।
Note: आवाम् / वयम् keep म् because अनुवैद्ये / अनुवैद्याः begin with a vowel.
p. 55 — picture from the book

यथा

त्वं चिकित्सकः असि ।
युवां चिकित्सकौ स्थः ।
यूयं चिकित्सकाः स्थ ।

You are a doctor. · You two are doctors. · You (all) are doctors.
हिन्दी : तुम चिकित्सक हो । तुम दोनों चिकित्सक हो । तुम सब चिकित्सक हो ।
p. 56 — given in the book as the example · पुस्तक में उदाहरण के रूप में दिया है

(छ)

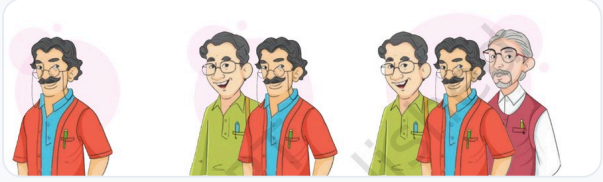

त्वं लेखकः असि ।
युवां लेखकौ स्थः ।
यूयं लेखकाः स्थ ।

You two are writers. · You (all) are writers.
हिन्दी : तुम दोनों लेखक हो । तुम सब लेखक हो ।
p. 56 — picture from the book

NCERT Archive

(ज)

त्वं सैनिकः असि ।
युवां सैनिकौ स्थः ।
यूयं सैनिकाः स्थ ।

You two are soldiers. · You (all) are soldiers.
हिन्दी : तुम दोनों सैनिक हो । तुम सब सैनिक हो ।
p. 56 — picture from the book

(झ)

त्वं क्रीडकः असि ।
युवां क्रीडकौ स्थः ।
यूयं क्रीडकाः स्थ ।

You two are players. · You (all) are players.
हिन्दी : तुम दोनों खिलाड़ी हो । तुम सब खिलाड़ी हो ।
p. 56 — picture from the book

यथा

त्वं क्रीडिका असि ।
युवां क्रीडिके स्थः ।
यूयं क्रीडिकाः स्थ ।

You are a female player. · You two are female players. · You (all) are female players.
हिन्दी : तुम खिलाड़ी (महिला) हो । तुम दोनों खिलाड़ी हो । तुम सब खिलाड़ी हो ।
p. 57 — given in the book as the example · पुस्तक में उदाहरण के रूप में दिया है

(ञ)

त्वम् अधिवक्त्री असि ।
युवाम् अधिवक्त्र्यौ स्थः ।
यूयम् अधिवक्त्र्यः स्थ ।

You two are (female) lawyers. · You (all) are (female) lawyers.
हिन्दी : तुम दोनों अधिवक्त्री (महिला वकील) हो । तुम सब अधिवक्त्री हो ।
Note: अधिवक्त्री ends in -ई like नर्तकी (p. 50: नर्तक्यौ, नर्तक्यः) → अधिवक्त्र्यौ, अधिवक्त्र्यः; युवाम् / यूयम् keep म् before a vowel.
p. 57 — picture from the book

(ट)

त्वं छात्रा असि ।
युवां छात्रे स्थः ।
यूयं छात्राः स्थ ।

You two are girl students. · You (all) are girl students.
हिन्दी : तुम दोनों छात्राएँ हो । तुम सब छात्राएँ हो ।
p. 57 — picture from the book

NCERT Archive

(ढ)

त्वं धाविका असि ।
युवां धाविके स्थः ।
यूयं धाविकाः स्थ ।

You two are female runners. · You (all) are female runners.
हिन्दी : तुम दोनों धाविकाएँ हो । तुम सब धाविकाएँ हो ।
p. 57 — picture from the book

Pattern · प्रारूप : (1) शिक्षकः → शिक्षकौ → शिक्षकाः · (2) शिक्षिका → शिक्षिके → शिक्षिकाः · (3) नर्तकी → नर्तक्यौ → नर्तक्यः
आवां ... स्वः · वयं ... स्मः | युवां ... स्थः · यूयं ... स्थ
हिन्दी: वाक्य में संज्ञा-पद का वचन (एक / दो / बहु) बदलता है, और उसी के अनुसार क्रिया (अस्मि–स्वः–स्मः / असि–स्थः–स्थ) बदलती है ।

QUESTION 4 प्रश्न 4

४. उदाहरणानुगुणं वाक्यानि परस्परं योजयन्तु —

यथा – त्वं बालिका असि ।	**युवां बालिके स्थः ।**	**यूयं बालिकाः स्थ ।**
(क) त्वं बालिका असि ।	**आवां शिक्षकौ स्वः ।**	**वयम् आरक्षकाः स्मः ।**
(ख) अहं गायकः अस्मि ।	**युवां चिकित्सकौ स्थः ।**	**यूयं बालिकाः स्थ ।**
(ग) त्वं छात्रः असि ।	**आवां तन्त्रज्ञौ स्वः ।**	**यूयं गृहिण्यः स्थ ।**
(घ) अहं शिक्षकः अस्मि ।	**युवां बालिके स्थः ।**	**यूयं चिकित्सकाः स्थ ।**
(ङ) अहं नर्तकी अस्मि ।	**युवां सैनिकौ स्थः ।**	**यूयं छात्राः स्थ ।**
(च) त्वं गृहिणी असि ।	**आवां गायकौ स्वः ।**	**वयं शिक्षकाः स्मः ।**
(छ) अहम् आरक्षकः अस्मि ।	**युवां छात्रौ स्थः ।**	**वयं नर्तक्यः स्मः ।**
(ज) त्वं सैनिकः असि ।	**आवाम् आरक्षकौ स्वः ।**	**वयं तन्त्रज्ञाः स्मः ।**
(झ) त्वं चिकित्सकः असि ।	**आवां नर्तक्यौ स्वः ।**	**यूयं सैनिकाः स्थ ।**
(ञ) अहं तन्त्रज्ञः अस्मि ।	**युवां गृहिण्यौ स्थः ।**	**वयं गायकाः स्मः ।**

ANSWER उत्तर

(क) त्वं बालिका असि । **→ युवां बालिके स्थः ।** **→ यूयं बालिकाः स्थ ।**
You are a girl. → You two are girls. → You (all) are girls.
हिन्दी : तुम बालिका हो → तुम दोनों बालिकाएँ हो → तुम सब बालिकाएँ हो ।
p. 58 — given in the book as the example (red arrows) · पुस्तक में उदाहरण के रूप में दिया है

(ख) अहं गायकः अस्मि । **→ आवां गायकौ स्वः ।** **→ वयं गायकाः स्मः ।**
I am a singer. → We two are singers. → We (all) are singers.
हिन्दी : मैं गायक हूँ → हम दोनों गायक हैं → हम सब गायक हैं ।
p. 58 · p. 59 (verb table)

NCERT Archive

(ग) त्वं छात्रः असि । → युवां छात्रौ स्थः । → यूयं छात्राः स्थ ।
You are a student. → You two are students. → You (all) are students.
हिन्दी : तुम छात्र हो → तुम दोनों छात्र हो → तुम सब छात्र हो ।
p. 58 · p. 59 (verb table)

(घ) अहं शिक्षकः अस्मि । → आवां शिक्षकौ स्वः । → वयं शिक्षकाः स्मः ।
I am a teacher. → We two are teachers. → We (all) are teachers.
हिन्दी : मैं शिक्षक हूँ → हम दोनों शिक्षक हैं → हम सब शिक्षक हैं ।
p. 58 · p. 59 (verb table)

(ङ) अहं नर्तकी अस्मि । → आवां नर्तक्यौ स्वः । → वयं नर्तक्यः स्मः ।
I am a female dancer. → We two are female dancers. → We (all) are female dancers.
हिन्दी : मैं नर्तकी हूँ → हम दोनों नर्तकियाँ हैं → हम सब नर्तकियाँ हैं ।
p. 58 · p. 59 (verb table)

(च) त्वं गृहिणी असि । → युवां गृहिण्यौ स्थः । → यूयं गृहिण्यः स्थ ।
You are a housewife. → You two are housewives. → You (all) are housewives.
हिन्दी : तुम गृहिणी हो → तुम दोनों गृहिणियाँ हो → तुम सब गृहिणियाँ हो ।
p. 58 · p. 59 (verb table)

(छ) अहम् आरक्षकः अस्मि । → आवाम् आरक्षकौ स्वः । → वयम् आरक्षकाः स्मः ।
I am a policeman. → We two are policemen. → We (all) are policemen.
हिन्दी : मैं आरक्षक हूँ → हम दोनों आरक्षक हैं → हम सब आरक्षक हैं ।
p. 58 · p. 59 (verb table)

(ज) त्वं सैनिकः असि । → युवां सैनिकौ स्थः । → यूयं सैनिकाः स्थ ।
You are a soldier. → You two are soldiers. → You (all) are soldiers.
हिन्दी : तुम सैनिक हो → तुम दोनों सैनिक हो → तुम सब सैनिक हो ।
p. 58 · p. 59 (verb table)

(झ) त्वं चिकित्सकः असि । → युवां चिकित्सकौ स्थः । → यूयं चिकित्सकाः स्थ ।
You are a doctor. → You two are doctors. → You (all) are doctors.
हिन्दी : तुम चिकित्सक हो → तुम दोनों चिकित्सक हो → तुम सब चिकित्सक हो ।
p. 58 · p. 59 (verb table)

(ञ) अहं तन्त्रज्ञः अस्मि । → आवां तन्त्रज्ञौ स्वः । → वयं तन्त्रज्ञाः स्मः ।
I am a computer engineer. → We two are computer engineers. → We (all) are computer engineers.
हिन्दी : मैं तन्त्रज्ञ हूँ → हम दोनों तन्त्रज्ञ हैं → हम सब तन्त्रज्ञ हैं ।
p. 58 · p. 59 (verb table)

एकवचनम् : अस्मि / असि → द्विवचनम् : स्वः / स्थः → बहुवचनम् : स्मः / स्थ
Each match keeps the same person and the same profession word; only the number changes (singular → dual → plural). · हर मिलान में पुरुष और व्यवसाय-शब्द वही रहता है, केवल वचन बदलता है ।

NCERT Archive

QUESTION 5 प्रश्न 5

५. उदाहरणानुगुणम् उत्तराणां प्रश्ननिर्माणं कुर्वन्तु —

यथा – त्वं चिकित्सकः । कः चिकित्सकः ? त्वं कः ?

(क) त्वं तन्त्रज्ञः । ....

(ख) युवां बालकौ । ....

(ग) यूयं छात्राः । ....

(घ) अहं न्यायाधीशः । ....

(ङ) आवां गायिके । ....

(च) वयं शिक्षिकाः । ....

ANSWER उत्तर

यथा त्वं चिकित्सकः ।

कः चिकित्सकः ? त्वं कः ?

Who is a doctor? · Who are you?

हिन्दी : कौन चिकित्सक है ? · तुम कौन हो ?

Why: masculine singular → कः.

p. 58 — given in the book as the example · पुस्तक में उदाहरण के रूप में दिया है

(क) त्वं तन्त्रज्ञः ।

कः तन्त्रज्ञः ? त्वं कः ?

Who is a computer engineer? · Who are you?

हिन्दी : कौन तन्त्रज्ञ है ? · तुम कौन हो ?

Why: masculine singular → कः.

p. 58 · pp. 49–50 (कः / कौ / के · का / के / काः)

(ख) युवां बालकौ ।

कौ बालकौ ? युवां कौ ?

Which two are boys? · Who are you two?

हिन्दी : कौन-से दो बालक हैं ? · तुम दोनों कौन हो ?

Why: masculine dual → कौ (p. 49: “युवां कौ ?”).

p. 58 · pp. 49–50 (कः / कौ / के · का / के / काः)

(ग) यूयं छात्राः ।

के छात्राः ? यूयं के ?

Who are the students? · Who are you (all)?

हिन्दी : कौन छात्र हैं ? · तुम सब कौन हो ?

Why: masculine plural → के (p. 49: “यूयं के ?”).

p. 58 · pp. 49–50 (कः / कौ / के · का / के / काः)

NCERT Archive

(घ) अहं न्यायाधीशः ।

कः न्यायाधीशः ? अहं कः ?

Who is a judge? · Who am I?

हिन्दी : कौन न्यायाधीश है ? · मैं कौन हूँ ?

Why: masculine singular → कः.

p. 58 · pp. 49–50 (कः / कौ / के · का / के / काः)

(ङ) आवां गायिके ।

के गायिके ? आवां के ?

Which two are female singers? · Who are we two?

हिन्दी : कौन-सी दो गायिकाएँ हैं ? · हम दोनों कौन हैं ?

Why: feminine dual → के (p. 50: “युवां के ?”).

p. 58 · pp. 49–50 (कः / कौ / के · का / के / काः)

(च) वयं शिक्षिकाः ।

काः शिक्षिकाः ? वयं काः ?

Who are the female teachers? · Who are we (all)?

हिन्दी : कौन शिक्षिकाएँ हैं ? · हम सब कौन हैं ?

Why: feminine plural → काः (p. 50: “यूयं काः ?”).

p. 58 · pp. 49–50 (कः / कौ / के · का / के / काः)

पुंलिङ्गम् : कः · कौ · के | स्त्रीलिङ्गम् : का · के · काः

Each answer gives two questions: one on the profession (कः चिकित्सकः ?) and one on the person (त्वं कः ?). · हर उत्तर से दो प्रश्न बनते हैं — व्यवसाय पर और व्यक्ति पर ।

NCERT Archive

PR

CLASS 6 SANSKRIT · DEEPAKAM · CHAPTER 4

परियोजनाकार्यम्

Solutions · 1 question · समाधान · १ प्रश्न

QUESTION 1 प्रश्न 1

अस्मद्-युष्मद्-शब्दयोः सर्वाणि रूपाणि स्फोरकपत्रे लिखन्तु —

अस्मद्-शब्दरूपाणि · युष्मद्-शब्दरूपाणि

प्रथमा · द्वितीया · तृतीया · चतुर्थी · पञ्चमी · षष्ठी · सप्तमी × एकवचनम् · द्विवचनम् · बहुवचनम्

ANSWER उत्तर

अस्मद्-शब्दरूपाणि · forms of अस्मद् (I / we) · "मैं" के रूप

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	अहम्	आवाम्	वयम्
द्वितीया	माम् / मा	आवाम् / नौ	अस्मान् / नः
तृतीया	मया	आवाभ्याम्	अस्माभिः
चतुर्थी	मह्यम् / मे	आवाभ्याम् / नौ	अस्मभ्यम् / नः
पञ्चमी	मत्	आवाभ्याम्	अस्मत्
षष्ठी	मम / मे	आवयोः / नौ	अस्माकम् / नः
सप्तमी	मयि	आवयोः	अस्मासु

NCERT Archive

युष्मद्-शब्दरूपाणि · forms of युष्मद् (you) · "तुम" के रूप

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	त्वम्	युवाम्	यूयम्
द्वितीया	त्वाम् / त्वा	युवाम् / वाम्	युष्मान् / वः
तृतीया	त्वया	युवाभ्याम्	युष्माभिः
चतुर्थी	तुभ्यम् / ते	युवाभ्याम् / वाम्	युष्मभ्यम् / वः
पञ्चमी	त्वत्	युवाभ्याम्	युष्मत्
षष्ठी	तव / ते	युवयोः / वाम्	युष्माकम् / वः
सप्तमी	त्वयि	युवयोः	युष्मासु

Forms after " / " (in green) are the short alternative forms (मा, नौ, नः · त्वा, वाम्, वः · मे, ते …); the full forms come first.

हिन्दी: " / " के बाद हरे रंग में दिए गए रूप संक्षिप्त (वैकल्पिक) रूप हैं; पहले पूर्ण रूप दिए गए हैं । अस्मद् और युष्मद् के रूप तीनों लिङ्गों में समान रहते हैं ।

NCERT Archive